

Zarządzanie zasobami ludzkimi

cz.4

1. Lichtarski J.: *Koncepcje zarządzania czy funkcje przedsiębiorstwa*. „Przegląd Organizacji” 2001 nr 9.
2. Lichtarski J.: *O relacji porządek-chaos na tle współczesnych tendencji w zarządzaniu*. „Przegląd Organizacji” 2002 nr 1.
3. Lichtarski J.: *Współczesne koncepcje zarządzania przedsiębiorstwem – istota, relacje, problemy stosowania*. „Przegląd Organizacji” 1999 nr 1.
4. Lichtarski J.: *Związki teorii i praktyki w dziedzinie organizacji i zarządzania przedsiębiorstwami*. „Przegląd Organizacji” 1999 nr 11.
5. Lipski S.: *Nowe trendy w stosunkach między pracodawcą a pracownikami*. „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa” 2001 nr 10.
6. Listwan T.: *Funkcja personalna przedsiębiorstwa w okresie zmian systemowych*. „Przegląd Organizacji” 1993 nr 3.
7. Listwan T.: *Kształtowanie kadry menedżerskiej firmy*. Wrocław: Wydawnictwo Mimex 1993.
8. Lundy O., Cowling A.: *Strategiczne zarządzanie zasobami ludzkimi*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna, Dom Wydawniczy ABC 2000.
9. Maćkowiak J.: *Zwalniać w białych rękawiczkach*. „Businessman” 1996 nr 12.
10. Majchrzak J.: *Efektywność ekonomiczna a odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstwa*. W: *Efektywność – wydajność w procesie transformacji*. J. Jagas. Materiały VIII Krajowej Konferencji Naukowej. Opole-Turawa: Katedra Ekonomiki i Organizacji Pracy Wydziału Ekonomicznego WSP w Opolu 1993.
11. Majchrzak J.: *Przekształcenia polskich przedsiębiorstw w świetle teorii zmian organizacyjnych*. Poznań:

Wydawnictwo AE 2001.

12. Makin P., Cooper C., Cox Ch.: *Organizacje a kontrakt psychologiczny. Zarządzanie ludźmi w pracy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2000.
13. Makowski K.: *Ilościowe determinanty polityki personalnej*. W: *Strategia personalna firmy*. M. Juchnowicz. Warszawa: Difin 2000.
14. Martyniak Z.: *Efektywność organizacji*. „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*” 2000 nr 11.
15. : *Metodologia wartościowania pracy*. Kraków: Antykwa 1998.
16. Martyniak Z.: *Wykorzystanie analityczne wartościowania pracy*. „*Przegląd Organizacji*” 1987 nr 3.
17. Masłyk-Musiał E.: *W pajęczynie symboli*. „*Personel*” 1997 nr 2.
18. McKenna E., Beech N.: *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. Warszawa: Gebethner i S-ka 1997.
19. Lundy O., Cowling A.: *Strategiczne zarządzanie zasobami ludzkimi*. Kraków: Oficyna Ekonomiczna, Dom Wydawniczy ABC 2000.
20. Maćkowiak J.: *Zwalniać w białych rękawiczkach*. „*Businessman*” 1996 nr 12.
21. Majchrzak J.: *Efektywność ekonomiczna a odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstwa*. W: *Efektywność – wydajność w procesie transformacji*. J. Jagas. Materiały VIII Krajowej Konferencja Naukowej. Opole-Turawa: Katedra Ekonomiki i Organizacji Pracy Wydziału Ekonomicznego WSP w Opolu 1993.
22. Mikołajczak B.: *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej*. „*Praca i Zabezpieczenie Społeczne*” 1991 nr 10.
23. Mikołajczyk Z.: *Techniki organizatorskie w rozwiązywaniu problemów zarządzania*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2001.
24. Miner J.B.: *Organizational Behavior. Performance and Productivity*. New York: Random House 1988.
25. Morgan G.: *Obrazy organizacji*. Warszawa: Wydawnictwo

Naukowe PWN 1999.

26. Murray P., Myers A.: *The facts about knowledge. Special report.* „Information Strategy” 1997 nr 11.
27. Nonaka I.: *The knowledge-creating company.* „Harward Business Review” 1991 nr 6.
28. Nonaka J., Takeuchi H.: *The Knowledge – Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation.* Oxford: University Press 1995.
29. *Odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw.* „Zarządzanie na Świecie” 1996 nr 7.
30. Oleksyn T.: *Praca i płaca w zarządzaniu.* Warszawa: Biblioteka Menedżera 1992.
31. *Ostrożniejsze podejście do zwolnień w USA.* „Zarządzanie na Świecie” 2001 nr 5.
32. Parker B.: *Globalization and Business Practice. Managing across Boundaries.* London: SAGE Publications 1998.
33. Parsloe E.: *Coaching i mentoring.* Warszawa: Wydawnictwo Petit 1998.
34. Penc J.: *Kreatywne kierowanie.* Warszawa: Agencja Wydawnicza Placet 2000.
35. Penc J., Szwemberg K.: *Warunki pracy w ekonomice przedsiębiorstw.* Warszawa: Instytut Wydawniczy CRZZ 1975.
36. Perechuda K.: *Metody zarządzania przedsiębiorstwem.* Wrocław: Wydawnictwo AE 1998.
37. Perechuda K.: *Organizacja wirtualna.* Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1997.
38. Peters T.J., Waterman R.H. (jr): *In Search of Excellence Lessons form America's Best-run Companies.* New York: Harper and Row Publishers 1982.
39. Picot A.: *Betriebswirtschaftliche Umweltbezielungen und Umweltinformationen.* Grundlagen einer erweiterten Ertragsanalyse für Unternehmen. Berlin 1977 (cyt. za: H. Kreikebaum: *Strategiczne planowanie w przedsiębiorstwie.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 1996).
40. Piekarczyk H., Mesjasz C.: *Koncepcja analizy związków*

między zarządzaniem wiedzą a synergią organizacyjną. Kapitał intelektualny. Dylematy i wyzwania. A. Pocztowski. Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu 2001.

41. Pocztowski A.: *Nietypowe formy zatrudnienia w rozwiązywaniu problemu bezrobocia.* „Gospodarka Narodowa” 1994 nr 9.
42. Pocztowski A.: *Rozwój potencjału pracy jako problem zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwie.* Kraków: Wydawnictwo AE 1993. Monografie AE w Krakowie.
43. Pocztowski A.: *Strategia kształtowania zatrudnienia.* W: *Strategia firmy a strukturyzacja zatrudnienia.* Materiały na konferencję pod red. K. Stabińskiej. Warszawa: Fundacja Promocji Kadr – Zarząd 2001.
44. Pocztowski A.: *Zarządzanie zasobami ludzkimi.* Wrocław: Ossolineum 1996.
45. Pocztowski A.: *Zarządzanie zasobami ludzkimi wobec nowych wyzwań.* W: *Praca i polityka społeczna w perspektywie XXI wieku.* Warszawa: IPiSS 2000.
46. Pocztowski A.: *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Zarys problematyki i metod.* Warszawa: Antykwa 1998.
47. Pocztowski A., Czarnecka B., Potoczek N.: *Zarządzanie personelem w przedsiębiorstwach Małopolski.* Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University 2002.
48. *Podstawy nauki o przedsiębiorstwie.* J. Lichtarski. Wrocław: Wydawnictwo AE 2001.
49. *Potencjał pracy w przedsiębiorstwie. Kształtowanie i wykorzystanie.* M. Gableta. Wrocław: Wydawnictwo AE 1998.
50. Prokopenko J.: *Poprawa produktywności poprzez lepsze zarządzanie.* „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa” 1992 nr 11.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Metody dostępu do medium transmisyjnego

Ponieważ dowolna stacja w sieci lokalnej może rozpocząć transmisję w sieci tylko wtedy, gdy medium transmisyjne nie jest zajęte, (czyli, gdy nie nadaje w tym samym momencie żadna inna stacja), więc potrzebna jest metoda umożliwiająca współpracę wielu komputerów w sieci lokalnej. Protokoły LAN używają jednej z następujących metod dostępu do medium:

- CSMA/CD (Carrier Sense Multiple Access with Collision Detection – wielodostęp z rozpoznawaniem stanu kanału oraz wykrywaniem kolizji) – stacje chcące nadawać konkurują między sobą o dostęp do medium. Stacja może zacząć nadawanie, jeśli stwierdzi, że medium transmisyjne nie jest w danym momencie zajęte. Jeżeli jednak zdarzy się tak, że po stwierdzeniu braku zajętości medium dwie stacje zaczną nadawać jednocześnie, (czyli nastąpi kolizja), sytuacja taka jest wykrywana, zaś transmisja jest ponawiana po losowym odstępie czasu. Metoda ta wykorzystywana jest w sieciach Ethernet.

- Token Passing – (przekazywanie znacznika) – stacje sieciowe uzyskują dostęp do medium w zależności od tego, gdzie w aktualnej chwili znajduje się tzw. token (przekazywana pomiędzy komputerami specjalna ramka sterująca). Tą metodę dostępu stosuje się w sieciach Token Ring i FDDI.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Spis tabel i spis wykresów

Spis tabel – opracowanie własne.

1. Tabela nr 1: Zróżnicowanie grupy badawczej nr 1 ze względu na płeć.- opracowanie własne.
2. Tabela nr 2: Zróżnicowanie grupy badawczej nr 1 ze względu na wiek.- opracowanie własne.
3. Tabela nr 3: Zróżnicowanie grupy badawczej nr 2 ze względu na płeć.- opracowanie własne.
4. Tabela nr 4: Zróżnicowanie grupy badawczej nr 2 ze względu na wiek.- opracowanie własne.
5. Tabela nr 5: Zróżnicowanie grupy pięciolatków w grupie badawczej nr 2 ze względu na płeć.- opracowanie własne.
6. Tabela nr 6: Zróżnicowanie grupy sześciolatków w grupie badawczej nr 2 ze względu na płeć.- opracowanie własne.

Spis wykresów- opracowanie własne.

1. Wykres nr 1: Procentowy rozkład odpowiedzi wśród chłopców i dziewcząt na pytania z pierwszego bloku (zainteresowań artystycznych).- opracowanie własne.
2. Wykres nr 2: Procentowy rozkład wśród chłopców i dziewcząt na pytania z drugiego bloku (zainteresowań sportowych).- opracowanie własne.
3. Wykres nr 3: Procentowy rozkład wśród chłopców i dziewcząt na pytania z bloku trzeciego (zainteresowań społeczno-towarzyskich). – opracowanie własne.
4. Wykres nr 4: Procentowy rozkład wśród chłopców i dziewcząt na pytania z bloku czwartego (zainteresowań związanych ze skłonnościami przywódczymi), -opracowanie własne.
5. Wykres nr 5: Procentowy rozkład odpowiedzi wśród dziewcząt i chłopców na pytania z bloku piątego (

zainteresowań naukami ścisłymi). – opracowanie własne.

6. Wykres nr 6: Procentowy rozkład odpowiedzi wśród chłopców i dziewcząt na pytania z bloku szóstego (słonności pedantyczne).- opracowanie własne.

7. Wykres 7: Procentowy rozkład odpowiedzi wśród chłopców i dziewcząt na pytania z bloku siódmego (zainteresowań kulinarnych).- opracowanie własne.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Podstawowe kształtujące turystyczny

czynniki produkt

Zgodnie z przytoczonym wcześniej podziałem dóbr turystycznych według W. W. Gaworeckiego wśród naturalnych dóbr turystycznych wyróżniamy następujące elementy^[1]: litosfery – rzeźba terenu, osobliwości geologiczne; atmosfery – jakość powietrza, pokrywa śnieżna, temperatura; hydrosfery – rzeki, potoki, jeziora, zbiorniki wodne, morza, źródła mineralne; pokrywy glebowej – pustynie; szaty roślinnej – lasy, osobliwości flory; świata zwierzęcego – ryby, ptaki, ochraniające gatunki fauny, zwierzyna łowna oraz krajobrazu naturalnego – konglomeraty wymienionych elementów, walorów turystycznych o wysokich wartościach estetycznych.

Naturalne walory turystyczne są bardzo zróżnicowane. Dzięki nim zostają zaspokojone bardzo ważne potrzeby człowieka, jakimi są: potrzeba bliskiego kontaktu z otaczającym światem

oraz potrzeba wypoczynku w miejscu odmiennym od środowiska miejskiego. Dlatego też wykorzystanie przyrody, związane z różnymi formami turystyki, na użytek człowieka jest ważne i pożyteczne.

„Turystyka jest tą dziedziną gospodarki, której możliwości rozwoju są bardzo ściśle związane ze stanem środowiska naturalnego, a ten z kolei w istotny sposób zależy od sposobu realizowania turystyki. Dlatego też wyzwania dla zrównoważonego rozwoju^[2] stanowią równocześnie wyzwania dla turystyki zrównoważonej”^[3].

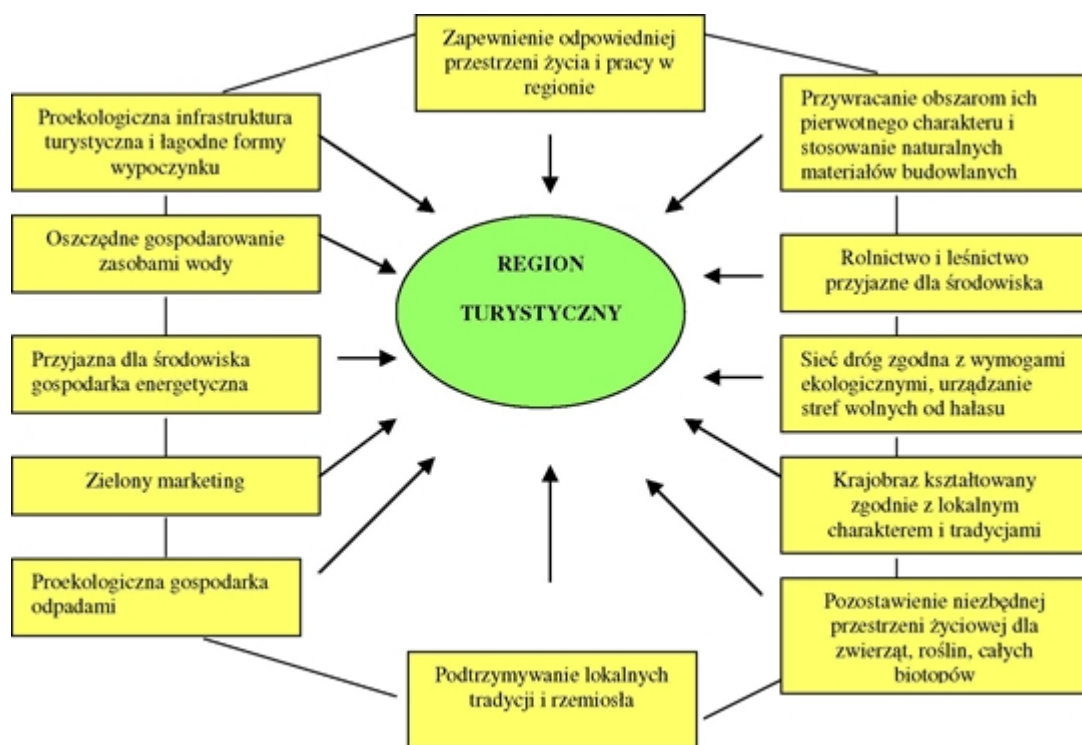
Jednak wiadomo, iż tereny o dużej wartości przyrodniczej dają możliwości osiągnięcia bardzo dobrych efektów ekonomicznych. W związku z tym nieograniczone wykorzystywanie środowiska dla celów turystycznych, bez uwzględniania zdolności środowiska przyrodniczego do regeneracji, prowadzi do jego degradacji i ciągłego zmniejszania się zasobów walorów turystycznych. Aby temu zapobiec powinna być prowadzona przez obszar przemyślana i konsekwentna ochrona walorów. Według broszury wydanej na polecenie Komisji Unii Europejskiej ds. Turystyki (Generalna Dyrekcja XXIII) dotyczącej przeprowadzonych projektów turystycznych w Europie, rozwój zrównoważony w turystyce^[4] polega na kierowaniu się w działaniach wszystkich uczestników ruchu turystycznego według koncepcji „sustainable development”.

Ekoturystyka zwraca uwagę na wpływ poszczególnych przedstawicieli popytu i podaży w turystyce na środowisko a jej rozwój kieruje się mądrym jego zarządzaniem^[5]. Postępowanie według koncepcji zrównoważonego rozwoju wymaga: oszczędzania dóbr, absolutnej redukcji użytkowania dóbr nieodnawialnych, zastąpienia zużycia dóbr nieodnawialnych przez inne dobra (wiatr, woda, słońce), wykluczenia długotrwałych skutków szkodliwości użytkowania gruntów wody, czy środków transportu przez nowe technologie, rezygnacji z przedsięwzięć niosących

ryzyko nieprzewidzianych skutków. Poprzez zgodność turystyki z naturą należy rozumieć wykorzystanie regionów turystycznych w taki sposób, aby ekosystemy tam występujące nie ulegały degradacji. Wprowadzenie turystyki zgodnej z naturą wymaga ustalenia granic wykorzystywania terenów atrakcyjnych turystycznie, a także wykorzystania w pełni istniejących już ofert turystycznych.

Proces zarządzania turystyką zrównoważoną ma charakter holistyczny. Oznacza to, że jej rozwój jest zintegrowany z rozwojem innych dziedzin gospodarki w regionie (rolnictwem, leśnictwem, gospodarką komunalną, transportem, komunikacją itp.) oraz indywidualną działalnością gospodarczą i życiem mieszkańców. Pojedynczy region lub miejscowość turystyczna to kompleksowy układ elementów i zależności, a turystyka stanowi jeden z jego składników^[6]. Holistyczny model turystyki prezentuje schemat 2.

Schemat 2. Holistyczny model turystyki

Źródło: D. Zaręba, Ekoturystyka, PWN, Warszawa 2000, s. 40.

Reasumując, do szeroko rozumianych zadań mających na celu

realizację idei zrównoważonego rozwoju należy zaliczyć^[7]:

- Ochronę środowiska jako najważniejszego elementu zasobów turystycznych;
- Doprowadzenie do ścisłego powiązania turystyki z lokalną gospodarką i ograniczenie odpływu dochodów z turystyki;
- Stosowanie strategii zapewniającej odpowiednie warunki życia ludności miejscowej poprzez zatrudnienie i rozwój małych przedsiębiorstw;
- Opracowanie projektów rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców;
- Ograniczenie negatywnych skutków społecznych rozwoju turystyki;
- Kształcenie lokalnej ludności w zawodach związanych z obsługą turystyki.

Ważnym elementem walorów turystycznych są także produkty pracy ludzkiej zwane też walorami środowiska antropologicznego, które wiążą się z człowiekiem i wynikami jego pracy, stanowią również ważny motyw podróżowania. Można je podzielić na historyczne i współczesne^[8].

Do historycznych zalicza się: miejsca historyczne związane ze znaczącymi wydarzeniami i wybitnymi ludźmi; dzieła architektury, urbanistyki oraz techniki i ich zespoły; stanowiska archeologiczne i zbiory muzealne; miejsca kultu religijnego. Zaś w grupie walorów współczesnych wymienić należy: wybitne dzieła gospodarcze (np. nowe miasta); interesujące obiekty przemysłowe; dzieła techniki komunikacyjnej; wielkie budowle wodne; wybitne dzieła architektury miejskiej; interesujące obiekty współczesnej kultury (teatry, galerie, wystawy); wielkie centra zakupów i ośrodki rozrywkowe.

Drugim podziałem, jakim można się posłużyć jest przedstawiony przez T. Lijewskiego, B. Mikułowskiego i J. Wyrzykowskiego – podział walorów przyrodniczych na^[9]:

- Ukształtowane bez jakiejkolwiek ingerencji człowieka. Są to: osobliwości flory i fauny; skałki i grupy skał; wąwozy, doliny i przełomy rzeczne; wodospady, źródła i wywierzyska; jaskinie i grotty; głazy narzutowe i głazowiska; inne obiekty geologiczne;
- Obiekty utworzone przez człowieka: parki zabytkowe, muzea i zbiory przyrodnicze, ogrody botaniczne i ogrody zoologiczne.
- Obiekty, w które ingerencja człowieka występuje w stopniu niewpływającym w zasadzie na ich charakter i znaczenie: punkty widokowe, parki narodowe i parki krajobrazowe;

Ci sami autorzy wśród walorów antropogenicznych wymieniają^[10]: muzea i rezerваты archeologiczne; muzea etnograficzne, skanseny i ośrodki twórczości ludowej; zabytki architektury i budownictwa; muzea sztuki i zbiory artystyczne; muzea biograficzne; muzea specjalistyczne i obiekty unikatowe, obiekty historyczno – wojskowe, miejsca i muzea martyrologii; zabytki działalności gospodarczej i techniki; współczesne imprezy kulturalne i miejsca pielgrzymkowe.

R. Przybyszewska – Gudelis stwierdza, że „walory krajoznawcze, stanowiące przedmiot zainteresowania turystycznego, można najogólniej podzielić na walory środowiska przyrodniczego, czyli dobra natury i walory środowiska kulturowego (historyczne lub współczesne)”^[11].

Na koniec warto przytoczyć podział atrakcji i środowiska miejsca docelowego za V.T.C. Middletona – obejmują one^[12]:

- Atrakcje naturalne – krajobraz, krajobraz nadmorski, plaże, klimat i inne cechy geograficzne miejsca docelowego i jego zasoby naturalne;
- Atrakcje stworzone przez człowieka – budynki i infrastruktura turystyczna obejmujące architekturę zabytkową i współczesną, zabytki, promenady, parki i

ogrody, ośrodki konferencyjne, ośrodki żeglarskie, stoki narciarskie, archeologię przemysłową, pola golfowe, specjalistyczne sklepy i specjalistyczne centra handlowe;

- Atrakcje kulturowe – tradycje i folklor, religia i sztuka, teatr, muzyka, taniec i inne rozrywki, a także muzea, niektóre z nich mogą organizować imprezy specjalne, festiwale i konkursy;
- Atrakcje społeczne – sposób życia mieszkańców lub lokalnej społeczności, język i możliwości spotkań towarzyskich.

Infrastruktura i dostępność różnego rodzaju usług stanowią podstawę funkcjonowania i rozwoju gospodarki turystycznej danego obszaru, dlatego w kształtowaniu produktu turystycznego nie można pominąć tego aspektu.

[1] W.W. Gaworecki, Turystyka (2003), op. cit., s. 125.

[2] „Zrównoważonym nazywany jest rozwój, który pozwala zaspokajać bieżące potrzeby, nie umniejszając możliwości przyszłych pokoleń do zaspokajania ich potrzeb” [J. Wojanowska, Turystyka zrównoważona: Przemysł turystyczny a zrównoważony rozwój, w: Turystyka czynnikiem integracji międzynarodowej, pod red. J. Bilińskiego, D. Sawaryn, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Rzeszów 2003, s. 139].

[3] Tamże.

[4] „Turystyka zrównoważona to każda forma rozwoju turystycznego, zarządzania i aktywności turystycznej, która podtrzymuje ekologiczną, społeczną i ekonomiczną integralność terenów, a także zachowuje dla przyszłych pokoleń w niezmienionym stanie zasoby naturalne i kulturowe tych obszarów. Podstawę koncepcji turystyki zrównoważonej stanowi,

zatem osiągnięcie harmonii między potrzebami turystów, środowiska naturalnego i lokalnych społeczności [Patrz D. Zaręba, Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 36.].

[5] T. Bausch, M. Drewitz, J. Lorch, Tourismus und Umwelt In Europa, Luxemburg 1995., s. 9.

[6] D. Zaręba, op. cit, s. 39.

[7] W. Kurek, Turystyka zrównoważona – turystyka przyszłości, w: Turystyka czynnikiem integracji międzynarodowej, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Rzeszów 2003, s. 113-114.

[8] W.W. Gaworecki, Turystyka, op. cit., s. 126.

[9] T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, Geografia turystyki Polski, PWE, Warszawa 2002, s. 75 – 76.

[10] Tamże, s. 111.

[11] R. Przybyszewska – Gudelis, Zasady planowania zagospodarowania turystycznego miejscowości o znaczeniu krajoznawczym, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Instytut Turystyki, Warszawa 1986, s. 9.

[12] V.T.C. Middleton, Marketing..., op. cit., s. 89.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Twierdzenie o schematach

Próba wyjaśnienia dużej skuteczności algorytmów genetycznych w roli uniwersalnej metody odnajdywania optymalnego rozwiązania bez znajomości charakterystyki zadania jest koncepcja schematu. Schemat jest to wzorzec opisujący podzbiór ciągów podobnych ze względu na ustalone pozycje. Użycie takiej definicji schematu wymaga dodania do alfabetu genów specjalnego symbolu $*$ (nieistotne) reprezentującego wartość nieokreśloną. Schemat reprezentuje wszystkie łańcuchy będące podzbiorem przestrzeni poszukiwań, które zgadzają się z nim na wszystkich pozycjach innych niż $*$.

Pojęcie schematu jest obowiązujące dla alfabetu genów o dowolnej długości. Przy założeniu, że ciągi kodowe reprezentujące genotypy składają się z symboli alfabetu dwójkowego, na każdej pozycji schematu może pojawić się każdy symbol należący do zbioru $V = \{ 0, 1, * \}$. Na przykład schemat $H1 = (*111100100)$ złożony z symboli alfabetu V może być reprezentowany przez dwa następujące ciągi:

$\{ (0111100100), (1111100100) \}$

natomiast reprezentantami schematu $H2 = (*1*1100100)$ są wyłącznie cztery następujące ciągi:

$\{ (0101100100), (0111100100), (1101100100), (1111100100) \}$.

Każdy schemat reprezentowany jest przez 2^r ciągów binarnych, gdzie r jest liczbą symboli nieistotne $*$ w szablonie schematu. Z drugiej strony każdy łańcuch binarny o długości m jest reprezentantem 2^m schematów. Na przykład łańcuch binarny (101001) jest reprezentantem 26 schematów:

$(1 0 1 0 0 1)$

$(* 0 1 0 0 1)$

(1 * 1 0 0 1)

(1 0 1 0 0 *) (* * 1 0 0 1) (* 0 * 0 0 1) (1 0 1 0 * *) (* * * 0 0 1)

(* * * * * *

Dla łańcuchów o długości m istnieje 3^m możliwych schematów. W populacji o liczebności n może być reprezentowanych od 2^m do $n \times 2^m$ różnych schematów. Już te proste obliczenia dają pewne wyobrażenie o ogromie informacji przetwarzanej przez algorytmy genetyczne; aby jednak zrozumieć schematy – cegiełki, z których powstają przyszłe rozwiązania trzeba wyodrębnić różne typy schematów. Do sformułowania twierdzenia o schematach potrzebne będą dwa atrybuty charakteryzujące schemat: rząd i rozpiętość nazywana również długością definiującą.

Rzędem schematu H , oznaczonym przez $o(H)$ jest nazywana liczba ustalonych pozycji we wzorcu. Dla ciągów binarnych jest to liczba zer i jedynek. Np. $o(011*1**) = 4$ oraz $o(0*****) = 1$.

Rozpiętość schematu H , którą oznaczamy przez $5(H)$, to inaczej odległość między dwiema skrajnymi pozycjami ustalonymi. Tak więc, schemat $(011*1**)$ ma rozpiętość równą 4, gdyż jego ostatnia ustalona pozycja ma numer 5, a pierwsza – numer 1, zatem odległość między nimi wynosi $5 - 1 = 4$. Schemat który ma tylko jedną ustaloną pozycję, taki jak $(0*****)$, ma rozpiętość $5 - 0 = 5$.

Pierwszym i najłatwiejszym elementem teorii schematów jest ustalenie wpływu selekcji, czy inaczej reprodukcji na oczekiwaną liczbę reprezentantów określonego schematu. Wyrażenie $m = m(H, t)$ oznacza liczbę reprezentantów schematu H w chwili t . Podczas selekcji genotypy trafiają do puli rodzicielskiej z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wskaźnika przystosowania, a dokładnie z prawdopodobieństwem równym:

$$p_i = f_i / \sum f_i \quad (1.4.)$$

Po skompletowaniu puli rodzicielskiej nowego pokolenia złożonej z n ciągów wybranych w chwili t , można oczekiwać obecności $m = m(H, t + 1)$ reprezentantów schematu H w chwili $t + 1$, przy czym zachodzi zależność:

$$E[m(H, t + 1)] = m(H, t) \cdot n \cdot f(H) / \sum f_i \quad (1.5.)$$

Liczba $f(H)$ określa średnie przystosowanie ciągów będących reprezentantami schematu H w chwili t . Po uwzględnieniu ilorazu sumy wartości przystosowania wszystkich chromosomów populacji i ich liczby jako średniego przystosowania całej populacji t oraz pominięciu symbolu wartości oczekiwanej po lewej stronie równania 1.5. otrzymuje się słuszną dla dużych populacji aproksymację:

$$m(H, t + 1) = m(H, t) \frac{f(H)}{\bar{f}}$$

Oznacza to, że liczebność reprezentacji danego schematu w następnym pokoleniu zmienia się proporcjonalnie do stosunku średniego przystosowania schematu i średniego przystosowania całej populacji; a zatem schematy o przystosowaniu wyższym niż średnie populacji będą miały większą liczbę reprezentantów w następnym pokoleniu, podczas gdy schematy o przystosowaniu niższym niż średnie z populacji otrzymają mniej reprezentantów niż miały dotychczas.

Przy założeniu, że pewien schemat H przewyższa średnią o jakąś jej stałą część równą c , równanie schematów można zapisać tak jak na wzorze 1.7., a startując od $t=0$ i zakładając, że c nie zmienia się w czasie, otrzymuje się zależność przedstawiona na wzorze

$$m(H, t+1) = m(H, t)(\overline{f} + c\overline{f})/\overline{f} = (1+c) \cdot (H, t)$$

$$m(H, t) = m(H, 0) \cdot (1+c)^t$$

(1.7.)

(1.8.)

Otrzymana ocena ilościowa efektu reprodukcji pozwala stwierdzić, że schematy lepsze od przeciętnej są wybierane w liczbie przypadków rosnącej wykładniczo w czasie, natomiast gorsze od przeciętnej wybierane są w liczbie wykładniczo malejącej w czasie.

Kolejnym krokiem jest zbadanie wpływu operatora krzyżowania na oczekiwaną liczbę reprezentantów określonego schematu. Operacja krzyżowania dokonuje uporządkowanej wymiany informacji pomiędzy dwoma chromosomami. Przy pomocy krzyżowania powstają nowe struktury w sposób minimalnie zaburzający wzorzec propagacji dyktowany przez reprodukcję. W końcowym efekcie frekwencje różnych schematów reprezentowanych w populacji rosną lub maleją wykładniczo w kolejnych pokoleniach.

Oszacowanie wrażliwości schematu na krzyżowanie rozpocząć można od rozważenia przykładowego ciągu kodowego A o długości $l = 33$ oraz dwóch reprezentatywnych schematów H1 i H2 , pasujących do tego ciągu:

A = (111011111010001000110000001000110)

H1 = (****111*****)

H2 = (111*****10)

Przy założeniu, że łańcuch został wybrany do krzyżowania i losowo wybrano punkt cięcia na pozycji 20, łatwo można zauważyć, iż schemat H1 przetrwał krzyżowanie, czyli że jeden z potomków ciągu A nadal jest reprezentantem schematu, natomiast drugi schemat nie przetrwał. Przyczyna leży w tym, że punkt cięcia w pierwszym schemacie nie trafił pomiędzy

ustalone pozycje, natomiast ustalone pozycje 111 na początku szablonu H2 oraz 10 na jego końcu znalazły się w różnych potomkach. Jest oczywiste, że rozpiętość schematu spełnia istotną rolę w prawdopodobieństwie jego przetrwania lub zniszczenia.

Dla każdego schematu można podać dolne oszacowanie prawdopodobieństwa przeżycia podczas krzyżowania. Kiedy punkt krzyżowania nie trafia pomiędzy ustalone pozycje schemat przeżywa krzyżowanie, więc prawdopodobieństwo przeżycia p_s wynosi co najmniej $1 - 5(H)/(l-1)$. Jeśli dla określonej pary ciągów sama operacja krzyżowania jest wykonywana z pewnym prawdopodobieństwem p_c , to prawdopodobieństwo przeżycia schematu H spełnia nierówność:

$$p_s = 1 - p_c \cdot \frac{\delta(H)}{l-1}$$

która sprowadza się do poprzedniego oszacowania, gdy $p_c = 1$.

Przy założeniu niezależności operacji selekcji i krzyżowania średnia liczba reprezentantów danego schematu H w następnym pokoleniu po łącznym efekcie działania obu operatorów wynosi:

$$m(H, t+1) \geq m(H, t) \frac{f(H)}{\bar{f}} \left[1 - p_c \cdot \frac{\delta(H)}{l-1} \right]$$

Analiza powyższego wzoru pozwala wnioskować, że schematy, które mają przystosowanie wyższe od średniej i małą rozpiętość będą rozprzestrzeniać się zgodnie z wykładniczym prawem wzrostu.

Ostatnim elementem wchodzącym w skład teorii o schematach jest analiza wpływu na wzrost lub spadek reprezentacji schematów operatora mutowania. Operator ten zmienia zawartość każdej pozycji z prawdopodobieństwem równym p_m . Aby schemat H przeżył mutację, muszą się zachować wszystkie jego pozycje ustalone. A

zatem, ponieważ pojedyncza pozycja chromosomu pozostaje bez zmian z prawdopodobieństwem $(1 - p_m)$ i ponieważ mutacje na poszczególnych pozycjach są statystycznie niezależne, dany schemat H przeżyje mutację z prawdopodobieństwem $(1 - p_m)^{o(H)}$, gdzie $o(H)$ jest liczbą pozycji ustalonych. Dla stosowanych w programach ewolucyjnych małych wartości p_m , prawdopodobieństwo przeżycia można aproksymować za pomocą wyrażenia $1 - o(H) \times p_m$. Można więc ostatecznie stwierdzić, że oczekiwana liczba reprezentantów schematu H w następnym pokoleniu, otrzymanym w wyniku reprodukcji, krzyżowania i mutacji, spełnia następującą nierówność:

$$m(H, t+1) \geq m(H, t) \frac{f(H)}{\bar{f}} \left[1 - p_c \frac{\delta(H)}{l-1} - o(H) p_m \right]$$

Wzór 1.11. pozwala na sformułowanie Twierdzenia o schematach albo Podstawowego twierdzenia algorytmów genetycznych: schematy dobrze przystosowane, niskiego rzędu i o małej rozpiętości rozprzestrzeniają się w kolejnych pokoleniach zgodnie z wykładniczym prawem wzrostu.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Internet w sytuacji kryzysowej – wojna w Kosowie

Świetna praca magisterska o społeczeństwie informacyjnym

Internet, w odróżnieniu od radia i telewizji nie poddaje się zbyt łatwo kontroli jednej opcji politycznej. Dopóki istnieje w kraju sprawna łączność (która dziś mogą zapewnić satelity) nic nie może powstrzymać funkcjonowania sieci komputerowej. Jest najszybsza w przekazywaniu relacji naocznych świadków i raportów, daje również możliwość leczenia tekstów, filmów, map i zdjęć w jedną multimedialną całość. W sieci mogą znaleźć się informacje o przyczynach i przebiegu wojny. Dlatego też Internet stał się w Kosowie jedynym źródłem niezależnej informacji, pomimo cenzury, wydalenia niemal wszystkich zagranicznych dziennikarzy i monitorowania informacji – dzięki niemu z terenów ogarniętych wojna nie przestały przez cały czas trwania konfliktu napływać informacje.

Siec internetowa sprawdziła się w warunkach kryzysowych. Podczas konfliktu w Kosowie stalla się najsprawniej funkcjonującym medium przekazującym informacje z objętych działaniami wojennymi obszarów. Informacje pojawiały się na stronach World Widea Web, zamieszczane tam również były opisy i zdjęcia, informatorzy korzystali z list dyskusyjnych i poczty e-mail. W Internecie działały rozgłośnie radiowe, z których część prezentowała repertuar wyłącznie albański. Internet stał się w Kosowie „częścią pola bitwy”.

O działaniach Serbów dowiedzieć się można było zarówno z oficjalnych stronach rządowych i ze stron WWW prowadzonych przez Albańczyków. Serbskie Ministerstwo Informacji posiadało własną stronę internetowa serbia-info.com , aktualizowana kilka razy w ciągu dnia. Również Ministerstwo Spraw Zagranicznych www.smip.sv.gov.yu prowadziło serwis informacyjny, przedstawiając zniszczenia na obszarach zajmowanych przez Serbów. Strony o kryzysie w Kosowie znajdowały się również na serwerze NATO. Fakty były przedstawiane w obu przypadkach odmiennie. „Obserwujemy

prawdziwa walkę propagandowa prowadzona na różnych stronach World Wide Web.” – powiedział agencji Reuters Richard Din Nick – „Strony należące do NATO były nawet atakowane przez hackerów, wysłano na nie ok. 2 tys. listów e-mail, z których część zawierała wirusy. Po wytropieniu nadawców, okazało się, że listy te pochodziły z Belgradu”(26).

Informacje wysyłane przez Internet zyskały szczególne znaczeniu, gdy władze Jugosławii uniemożliwiły prace reporterów i dziennikarzy państw zachodnioeuropejskich, a w szczególności członków NATO. Wtedy to, Albańczycy i Serbowie komunikujący się ze światem przez sieć, stali się jednym z ważniejszych źródeł informacji. Najwięcej było pisemnych raportów i relacji świadków. Mimo wstrzymania wydawania ostatnich albańskich gazet w Kosowie: „Kosowa Sto” i „Koha Ditore”, w sieci znajdowała się treść ostatniego wydania jednej z nich z dnia 13 marca, w którym redakcja zgłasza protest przeciwko „nieuczciwym metodom wykorzystywanym przez serbski rząd”(27).

W Internecie działało radio i telewizja, można było codziennie oglądać i słuchać raporty z Kosowa, tworzone przez stacje radiowo-telewizyjną z Prisztiny RTPSAT. W sieci funkcjonowały również: kosowskie Radio 21 pod adresem www.radio21.com , oraz niezależna stacja B92 www.b92.net/b92/live/live.html . Kończyła ona swoją audycję radiową słowami, które głęboko zapadają w pamięć: „*Prosimy wszystkich, aby o ile to możliwe wykorzystywali Internet w utrzymywaniu stałego kontaktu z naszą stacją, przesyłania bieżących informacji z różnych stron Jugosławii na temat aktualnej sytuacji, zniszczeniach, ofiarach, rannych. Jeżeli jesteście w stanie, to podawajcie ich nazwiska...*”. Radio B92 wykorzystywało technologie Real Audio, nadawało w języku angielskim i serbskim. Program B92 był retransmitowany przez mirrory na całym świecie oraz stacje w Amsterdamie i stacje austriacka. Dziennikarze Radia B92 publikowali również serwis informacyjny w językach serbskim i angielskim, wzbogacony często o krótkie sekwencje wideo

prezentujące codzienne życie mieszkańców Belgradu oraz sceny z nocnych bombardowań miasta. W sieci działało również internetowe forum WWW Stevena Cliffa będące kolejnym, niezależnym źródłem informacji o sytuacji w Kosowie. Steven Cliff jest Amerykaninem, aktywista ruchu liberalnego z Minnesoty. Na jego adres pisali wszyscy, kosowscy Albańczycy, Serbowie, oraz internauci z całego świata.

Ojciec Sava Janic „Cyceron”, z klasztoru w kosowskiej wiosce Visowi Decami informował przez Internet o aktualnej sytuacji w Kosowie i reszcie kraju. Nawiązywał on kontakt z resztą świata przez e-mail, irc oraz własną listę dyskusyjną. Jego doniesienia przytaczało wiele agencji prasowych i gazet. Często pochodziły one wyłącznie od niego. Ojciec Sava pragnął przede wszystkim pomagać ludziom. Każdego dnia otrzymywał dziesiątki listów od rodzin i ludzi, których bliscy pozostali w Kosowie. Media podawały tylko liczby, internauci poszukiwali konkretnych ludzi. Własna lista dyskusyjna ojca Savy, która spełniała rolę forum dla dialogu między obiema stronami konfliktu, publikowała wiadomości z mediów albańskich i kosowskich. Na stronach WWW / ojciec Sava prowadził serwis informacyjny „Kosovo Daily News”, na którym znajdowały się doniesienia światowych agencji prasowych, relacje z kraju oraz wiele adresów innych stron o podobnej tematyce. Strony te nie zawierały za to nacjonalizmu i propagandy wojennej, tak często spotykanych na wszystkich innych stronach internetowych.

Raporty wysyłały w świat również Kosova Press www.kosovapress.com , oraz jugosłowiańska agencja Tanjug. Raporty Kosova Press dotyczyły dokładnych miejsc operacji serbskich wojsk. Strona Kosova Info www.kosovainfo.com zawierała relacje naocznych świadków ataków NATO i Serbów, kolorowe zdjęcia i wiadomości z innych stron WWW. Na stronie Tanjug inet.co.yu/kamera można było zobaczyć jedną z ulic Belgradu zbombardowaną przez NATO. Informacje o historii i kulturze Kosowa są dostępne na jugosłowiańskiej stronie rządowej gov.yu.

Paradoksalnie największym zagrożeniem zespołów informacyjnych działających w Internecie nie był rząd Miloszevicia, lecz bombardowanie NATO. Rządowi za bardzo zależało na sieci, z którego korzystał w celach propagandowych. Serbskie władze mogły jedynie ograniczyć wolność słowa przez ograniczanie publicznego dostępu do Internetu np. na uczelniach czy w cyberkawiarniach, nie były jednak w stanie kontrolować indywidualnych użytkowników domowych komputerów. Jednocześnie serbskie oddziały dywersyjne cały czas z dobrym skutkiem atakowały strony i serwery amerykańskie i natowskie. Udało im się na cały weekend zablokować oficjalną stronę główną Białego Domu. Hackerzy atakowali również inne strony w Stanach umieszczając na wszystkich niewybredne teksty. Z dużym skutkiem uderzyli na główny natowski serwer www.nato.int. Serbscy hackerzy wysłali pod adresem serwera tak dużą liczbę informacji że ten nie był w stanie ich przetworzyć i przestał działać na cały dzień. Strona NATO była niedostępna cały dzień. Dywersanci umieszczali również wirusy na wrogich stronach. Jednocześnie częste ataki odpierała również strona radia B92, której audycje często próbowano zawiesić.

Konflikt w Kosowie był wielkim sprawdzianem dla Internetu. Udowodnił, że sieć to nie tylko ułatwienie życia, ale również służy obronie wolności, walce z agresją wyniszczającą ludzi. Dzięki internetowi świat mogli poznać informacje o „z pola walki”, padały nazwiska, nazwy spacyfikowanych wiosek kosowskich, pojawiały się bezpośrednie relacje mieszkańców jugosłowiańskich miast bombardowanych przez natowskie samoloty. E-mail wysłany z kawiarni internetowej w Prisztinie ostrzegł światowe media, że Serbowie polują na kosowskich współpracowników misji OBWE i rozstrzelują ich. Specjalnie dla wszystkich, którzy chcieli skorzystać z Internetu aby podać informacje z obszaru ogarniętego wojną powstały specjalne serwisy anonimowej poczty e-mail, umożliwiające anonimowe przesłanie informacji, np. specjalna strona-bramka Kosowo Pracy Project anonymizer.com/Kosowo. W formularzu nadawca wpisuje adres odbiorcy oraz treść wiadomości, która

jest następnie przesyłana za pośrednictwem bezpiecznego protokołu HTTPS. Władze są w stanie ustalić jedynie, że wiadomość została wysłana za pośrednictwem serwisu anonimowej poczty – zarówno jego treść, jak i nadawca zostaną nieznani.

(26) Koscielniak P., Propagandowa wojna w sieci, „Rzeczpospolita” z dnia 13 kwietnia 1999.

(27) ibidem.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Ubezpieczenia na życie ze świadczeniem zmieniającym się o ustaloną kwotę

Obecne wartości ubezpieczeń na życie o zmiennym świadczeniu wypłacanym na koniec roku śmierci zmieniającym się corocznie o ustaloną stałą kwotę równe są:

$$Z = (C + K_x \cdot C') \cdot v^{K_x+1}$$

dla ubezpieczenia na całe życie oraz:

$$Z = \begin{cases} (C + K_x \cdot C') \cdot v^{K_x+1} & \text{dla } K_x \in \{0, 1, \dots, n-1\} \\ 0 & \text{dla } K_x \in \{n, n+1, \dots\} \end{cases}$$

dla ubezpieczenia terminowego, gdzie:

c – początkowa kwota ubezpieczenia,

c' – kwota o którą następuje zmiana świadczenia,

${}_k p_x$ – obcięty czas życia x -latka, n – czas

trwania ubezpieczenia.

Wartości oczekiwane wartości obecnych tych ubezpieczeń wynoszą: • dla ubezpieczenia na całe życie:

$$E(Z) = \sum_{k=0}^{\infty} (C + k \cdot C') \cdot v^{k+1} \cdot {}_k p_x \cdot q_{x+k}$$

wyliczając ${}_k p_x$, oraz q_{x+k} z tablic trwania życia:

$$E(Z) = \frac{1}{l_x} \cdot \sum_{k=0}^{109-x} (C + k \cdot C') \cdot v^{k+1} \cdot d_{x+k}$$

gdzie $\{C' (109 - x) > -C\}$,

dla ubezpieczenia terminowego:

$$E(Z) = \sum_{k=0}^{n-1} (C + k \cdot C') \cdot v^{k+1} \cdot {}_k p_x \cdot q_{x+k}$$

korzystając z tablic trwania życia:

$$E(Z) = \frac{1}{l_x} \cdot \sum_{k=0}^r (C + k \cdot C') \cdot v^{k+1} \cdot d_{x+k}$$

Drugie momenty wartości obecnych powyższych ubezpieczeń obliczone za pomocą tablic trwania życia są równe:

dla ubezpieczenia na całe życie:

$$E(Z^2) = \frac{1}{l_x} \cdot \sum_{k=0}^{109-x} (C + k \cdot C')^2 \cdot v^{2 \cdot (k+1)} \cdot d_{x+k}$$

dla ubezpieczenia terminowego:

$$E(Z^2) = \frac{1}{l_x} \cdot \sum_{k=0}^r (C + k \cdot C')^2 \cdot v^{2 \cdot (k+1)} \cdot d_{x+k}$$

gdzie $r = \min\{n - 1, 109 - x\}$.

Wariancje wartości obecnych ubezpieczeń na życie ze świadczeniem zmieniającym się o ustaloną kwotę można otrzymać ze wzoru:

$$\text{Var}(Z) = E(Z^2) - (E(Z))^2$$

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Polityka w społeczeństwie informacyjnym

Bibliografia pozycji wykorzystanych

Abramsohn Jennifer, Elektroniczna demokracja w Niemczech, „Gazeta Wyborcza” z 28 września 1998.

Adamczewski Zygmunt, Tragiczny protest, Warszawa 1969.

American

results,

<http://debates96.election.digital.com/stats1/p.dlresults.html>.
Antychińskie windowsy, „Gazeta Wyborcza” z 1 października 1996.

Arnold Wayne, Ciernista droga do komputeryzacji w azjatyckich firmach, „Gazeta Wyborcza” z 4 sierpnia 1997.

Ash Timothy Garton, Co nam uczynił XX wiek?, „Gazeta Wyborcza” z 21 lutego 1998.

Asimov Izaak, cykl Fundacja, Poznań 1990-1992.

Asimov Izaak, cykl Roboty: cz.1: Pozytronowy detektyw, cz.2: Nagie słońce, cz.3: Roboty z planety świtu, cz.4: Roboty i Imperium, Warszawa 1993-1995.

Asimov Isaak, Good for themselves, New York 1971.

Atorkheimer Max, Społeczna funkcja filozofii, Łódź 1987.

Banach Benedykt, Wpływ prawidłowości i zjawisk globalnych na rozwój współczesnych społeczeństw, Toruń 1997.

Bangemann John, Europe and the global information society – recommendation to the European Council, Brussels 1994.

Barber Benjamin R., Dżihad kontra McŚwiat, Kraków 1994.

Barta Janusz, Internet a prawo, Warszawa 1998.

Barta Janusz, Markiewicz Ryszard, Problem goni problem, „Rzeczpospolita” z 15 kwietnia 1998.

Basara Zbigniew, Chiny nasze, „Gazeta Wyborcza” z 1 marca 1998.

Basara Zbigniew, Czuje się winny, „Gazeta Wyborcza” z 24 kwietnia 1998.

Belgrad -Warszawa: wspólna sprawa, „Gazeta Wyborcza” z 3 lutego 1997.

Bell Daniel, Critique of information society, Boston 1957.

Bell Daniel, Pats of American Thought, Boston 1963.

Bell Daniel, The cultural contradictions of capitalism, London 1979.

Bell Daniel, The end of ideology, Glencoe IL. 1960.

Bendyk Edwin, Zaborcza pajęczyna, „Polityka” z 21 lipca 1999.

Berry Adrian, Następne 500 lat, Katowice 1991.

Bezbronne Chiny, „Rzeczpospolita” z 15 października 1998.

Biedrzycki Mariusz, Genetyka kultury, Warszawa 1998.

Bienias Tomasz, Bedzie wojna!, „Gazeta Wyborcza” z 13 lipca

1999.

Bienias Tomasz, Knebel po niemiecku, „Gazeta Wyborcza” z 6 stycznia 1998.

Bienias Tomasz, Moc jeszcze drzemie, „Gazeta Wyborcza” z 17 grudnia 1996.

Bienias Tomasz, Na czele rewolucji cyfrowej, „Gazeta Wyborcza” z 2 grudnia 1997.

Bienias Tomasz, Niełatwo pomoc, „Gazeta Wyborcza” z 8 czerwca 1999.

Bienias Tomasz, Słuchajcie radia Belgrad 92, „Gazeta Wyborcza” z 6 kwietnia 1999.

Bikont Anna, Skąd się biorą tyrani, „Gazeta Wyborcza” z 29 maja 1999.

Bocian Andrzej red., Integracja europejska w obliczu ery informacyjnej postindustrialnej, Gdańsk 1995.

Bosacki Marcin, Stasiński Maciej, Kraj znaków zapytania, „Gazeta Wyborcza” z 1 marca 1997.

Bougle Celestin, Demokracja wobec wiedzy, Warszawa 1990.

Browning Greame, Elektroniczna demokracja: wybory w Internecie, Warszawa 1989.

Budki z oknem na świat, „Gazeta Wyborcza” z 27 maja 1997.

Cerfa Vincent, Kahn Bernard, A Protocol for Packed Intercommunication, London 1974.

Capra Fritjof, Punkt zwrotny: nauka, społeczeństwo, nowa kultura, Wrocław 1995.

Chen Kathy, Internet w Chinach, „Gazeta Wyborcza” z 26 czerwca 1995.

Chintermecik, „Gazeta Wyborcza” z 15 grudnia 1998.

Chiny wrogiem Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 6 września 1999.

Chiny wzmocniły cenzurę Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 22 października 1996.

Chińczyk w sieci, „Gazeta Wyborcza” z 16 marca 1999.

Chińscy internauci muszą iść na policję, „Gazeta Wyborcza” z 20 lutego 1996.

Chińska droga do Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 18 kwietnia 1995.

Chiński Internet, „Gazeta Wyborcza” z 9 maja 1995.

Chińskie wiadomości z Watykanu, „Gazeta Wyborcza” z 8 czerwca 1998.

Cholaj Henryk, Globalny świat – wyzwania i spory, Warszawa 1995.

Chrzan Magda, Internet Po Chińsku, „Gazeta Wyborcza” z 29 czerwca 1999.

Cichy Michał, Przewodnik po królestwie wolności, „Gazeta Wyborcza” z 25 listopada 1995.

Condry John, Popper Karl, Telewizja – zagrożenie dla demokracji, Hampshire, Eng., 1997.

Coveney Peter, Highfield Roger, Granice złożoności, Warszawa 1997.

Craig S. Smith, Chińskie przedsiębiorstwa uzyskują od władz ograniczony dostęp do Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 10 lipca 1995.

Czarne stroje i zapalone lampy, „Gazeta Wyborcza” z 5 września 1995.

Człowiek o nauce współczesnej, Paris 1983.

Cwiklak Dariusz, Elementarz cyfrowej demokracji, „Gazeta Wyborcza” z 2 marca 1999.

Debaty Polityczne,
<http://debates96.election.digital.com/stats1/P.Dlresults.html>.

Drozdowicz Zbigniew, Z końca pewnej epoki, Poznań 1997.

Dudek Wiesław, Środki masowego przekazu we współczesnych stosunkach międzynarodowych, Kraków 1996.

Dyskusja w sejmie o Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 5 grudnia 1995.

Dziak Wiesław, Kraj znaków zapytania, „Gazeta Wyborcza” z 1-2 marca 1997.

Eyal Jonathan, Przyszłe wojny Ameryki, „Gazeta Wyborcza” z 7 września 1998.

Filozoficzne i socjologiczne problemy kształtowania świadomości społecznej, Warszawa 1980.

Forum Młoda Europa – Edukacja europejska poprzez Internet, Warszawa 1998.

Fukuyama Francis, Koniec historii – 10 lat później, „Gazeta Wyborcza” z 19 czerwca 1999.

Fukuyama Francis, Koniec historii, Kraków 1997.

Fukuyama Francis, Ostatni człowiek, Kraków 1997.

Fukuyama Francis, Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu, Warszawa 1997.

Gadzinowski Jacek, XXI wiek – jaki będzie, News Service z września 1999.

Gałąganek Andrzej, Zmiana w globalnym systemie międzynarodowym: supercykle i wojna hegemoniczna, Warszawa 1998.

Giliciński Lech, Wykonanie praw własności intelektualnej w prawie Wspólnoty Europejskiej, Warszawa 1997.

Giller Piotr, Przepustka do Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 22 stycznia 1999.

Gillert Piotr, Ostatnia kadencja Suharto?, „Gazeta Wyborcza” z 30 maja 1997.

Gillert Piotr, Poczta antypaństwowa, „Gazeta Wyborcza” z 21 stycznia 1999.

Goban-Klass Tomasz, Sienkiewicz Piotr, Społeczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania, <http://www.if.uj.edu.pl/~usgoban/agh.html>.

Goban-Klas Tomasz, Społeczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania, Warszawa 1996.

Gorbiel Andrzej, Droga do przyszłości, „Gazeta Wyborcza” z 7 marca 1995.

Gorbiel Andrzej, Eksplozje słyszano aż w sieci, „Gazeta Wyborcza” z 13 sierpnia 1996.

Gorbiel Andrzej, Elektroniczna demokracja, „Gazeta Wyborcza” z 27 czerwca 1995.

Gorbiel Andrzej, Informacyjna autostrada, „Gazeta Wyborcza” z 15 marca 1994.

Gorbiel Andrzej, Internauci przeciw rządowi?, „Gazeta Wyborcza” z 12 listopada 1996.

Gorbiel Andrzej, Kościół scjentologii kontra Internet, „Gazeta Wyborcza” z 21 marca 1995.

Gorski Artur, Dzieci w sieci, „Polityka” z 12 kwietnia 1997.

Green John O., Nowa era komunikacji, Warszawa 1999.

Guisnel Jean, Wojny w cyberprzestrzeni, Warszawa 1989.

Gut Dorota, Haktywiści, „Gazeta Wyborcza” z 10 listopada 1998.

Gut Dorota, Na dwa fronty – wojna w komputerze, „Gazeta Wyborcza” z 1 września 1998.

Gut Dorota, Ojciec Sawa donosi, „Gazeta Wyborcza” z 6 kwietnia 1999.

Gut Dorota, Rewolucjoniści w Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 14 stycznia 1997.

Gut Dorota, Skok za Wielki Mur, „Gazeta Wyborcza” z 27 lutego 1996.

Gut Dorota, Spowiedź zbrodniarzy, „Gazeta Wyborcza” z 25 sierpnia 1998.

Gut Dorota, W imię Allacha, „Gazeta Wyborcza” z 1 września 1998.

Gut Dorota, Wirtualne państwa, „Gazeta Wyborcza” z 6 maja 1997.

Gut Dorota, Wojna w Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 18 sierpnia 1998.

Gwiazda Adam, Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej, Warszawa 1997.

Hawking Stephen, Przewidywanie przyszłości, Warszawa 1993.

Herder Johann Gottfried, Myśli o filozofii dziejów, Warszawa 1962.

HonGkong na żywo, „Gazeta Wyborcza” z 1 lipca 1997.

Hongkong wraca do Chin, „Gazeta Wyborcza” z 1 lipca 1997.

Huntington Samuel, Trzecia fala demokratyzacji, WAP, Warszawa 1983.

Ihnatowicz Ireneusz, Człowiek, informacja, społeczeństwo, Warszawa 1944.

Internet komercyjny w Chinach, „Gazeta Wyborcza” z 11 kwietnia 1995.

Internet po tybetańsku, „Gazeta Wyborcza” z 4 listopada 1997.

Internet w Rosji, „Gazeta Wyborcza” z 6 maja 1997.

Islam znany i nieznany, „Gazeta Wyborcza” z 30 marca 1999.

Janion Maria, Wobec końca wieku, Warszawa 1987.

Jankowiak Janusz, Miedzy Atenami i Marsem, „Gazeta Wyborcza” z 30 października 1997.

Jankowska Katarzyna, Mucharski Piotr, O nowej mapie świata, „Gazeta Wyborcza” z 10 listopada 1998.

Jaskiernia Jerzy, Zasada równości w prawie wyborczym USA, Warszawa 1992.

Jaszuński Grzegorz, „Paradoksy amerykańskie”, Warszawa 1976.

Kleer Jerzy, Globalizacja gospodarki światowej a integracja regionalna: konsekwencje dla świata i Polski. Komitet Prognoz „Polska w XXI w.” przy Prezydium PAN, Warszawa 1993.

Komputerowa infiltracja, „Gazeta Wyborcza” z 4 czerwca 1996.

Konikowski Jacek, Wojna on-line, „Enter” z czerwca 1999.

Kosowo on-line, „Gazeta Wyborcza” z 6 kwietnia 1999.

Kościelniak Piotr, Projekt Venus, „Rzeczpospolita” z 9 kwietnia 1999.

Kościelniak Piotr, Propagandowa wojna w sieci, „Rzeczpospolita” z 13 kwietnia 1999.

Kozek Wiesława, Społeczeństwo polskie w perspektywie globalizacji i integracji europejskiej, Poznań 1997.

Kruczkowska Maria, Ameryka wyrusza w przyszłość, „Gazeta Wyborcza” z 25 stycznia 1997.

Kruczkowska Maria, Internet kontra demokracja, „Gazeta Wyborcza” z 10 lutego 1998.

Kruczkowska Maria, Oi Gong w sieci, „Gazeta Wyborcza” z 22 czerwca 1999.

Krzysztofek Kazimierz, Komunikowanie międzynarodowe: informacja, kultura, środki masowego przekazu, stosunki międzynarodowe, Wrocław 1999.

Kucharczak Przemysław, To ma być wolność w demokracji?, „Gazeta Wyborcza” z 23 sierpnia 1999.

Kuczyński Janusz, Praktyczne funkcje filozofii. Drogi urzeczywistniania idei, Warszawa 1979.

Kulesza Władysław T., Ideologie naszych czasów, WsiP, Warszawa 1996.

Lem Stanisław, Bomba megabitowa, Wrocław 1992.

Lem Stanisław, Bajki robotów, Katowice 1989.

Lem Stanisław, Bomba megabitowa, Wrocław 1992.

Lem Stanisław, Cyberiada, Warszawa 1998.

Lem Stanisław, Dzienniki gwiazdowe, Warszawa 1994.

Lem Stanisław, Eden, Warszawa 1995.

Lem Stanisław, Niezwyciężony, Kraków 1996.

Lem Stanisław, Powrót z gwiazd, Kraków 1981.

Lem Stanisław, Solaris, Warszawa 1982.

Lem Stanisław, Wysoki zamek, Kraków 1975.

Lepsza urna niż Internet, „Gazeta Wyborcza” z 21 sierpnia 1996.

Leszczyński Robert, 0 papieżu, techno i Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 28 marca 1997.

Liczą internautów, „Gazeta Wyborcza” z 20 stycznia 1998.

Londyński Andrzej, Cały świat w zasięgu ręki, „Gazeta Wyborcza” z 3 marca 1995.

Maćkowiak Tomasz, Czerwona róża, błękitny ptak, czerwone czereśnie, „Gazeta Wyborcza” z 26 sierpnia 1999.

Maćkowiak Tomasz, Żelazny Włado, „Gazeta Wyborcza” z 8 stycznia 1999.

Marciniak Stefan, Wybrane problemy nauk społecznych w okresie transformacji systemowej, Warszawa 1995.

Marciszewski Witold, Idee filozoficzne a osiągnięcia nauki z problematyki integracji nauk, Studia Filozoficzne Nr 8, Warszawa 1980.

Martin Hans-Peter, Pułapka globalizacji: atak na demokracje i dobrobyt, Warszawa 1989.

Masuda Yoneji, Computopia, Wydawnictwo Diamentowe 1983.

Masuda Yoneji, Świat komputerów i edukacja, Wydawnictwo Orientalistyczne 1987.

Masuda Yoneji, Wiedza produktywna, Japońskie Wydawnictwo Publikacji Ekonomicznych 1989.

Masuda Yoneji, Wprowadzenie do świata informacji, Wydawnictwo Pelikan 1987.

McLuhan Marshall, Galaktyka Guttenberga, Warszawa 1975.

McLuhan Marshall, Mechanical Bride: Folklore of Industrial Man, Toronto 1954.

McLuhan Marshall, Understanding Media: The Extension of Man, New York 1964.

Michnik Adam, Rachunek dla Miłoszeczica, „Gazeta Wyborcza” z 12 maja 1999.

Młodzi żeglarze w Chinach, „Gazeta Wyborcza” z 19 stycznia 1999.

Morawski Stefan, O filozofaniu, perypetiach dzisiejszej kultury i rebus publicis, Toruń 1995.

Mossberg Walter S., Wyzwolenie Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 9 listopada 1998.

Na srebrnym globie, „Gazeta Wyborcza” z 20 maja 1997.

Naisbitt John, Megatrendy: dziesięć nowych kierunków zmieniających nasze życie, Poznań 1999.

Naisbitt John, Re-inventing the corporation, New York 1985.

Najgebauer Andrzej, Informatyczne systemy wspomaganie decyzji w sytuacjach konfliktowych: modele, metody i środowiska symulacji interaktywnej, Warszawa 1997.

Nie planowana infostrada, „Gazeta Wyborcza” z 21 lipca 1995.

Olędzki Jerzy, Komunikowanie w świecie: narzędzia, teorie, unormowania, Warszawa 1997.

ONZ a sprawa Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 25 listopada 1997.

Ortega Y Gasset Jose, Bunt mas, Warszawa 1995.

Orton Don, Dwieście lat USA, Warszawa 1984.

Oseka Andrzej, Dobra nowina New Age’u, „Gazeta Wyborcza” z 20 czerwca 1997.

Oseka Andrzej, Kultura czasu porno, „Gazeta Wyborcza” z 14 listopada 1998.

Oseka Andrzej, Posłańcy niebios, „Gazeta Wyborcza” z 20 listopada 1998.

Pawlak Beata, Nil jednego Boga, „Gazeta Wyborcza” z 20 listopada 1998.

Pawlak Beata, Strażnicy ajatollaha, „Gazeta Wyborcza” z 1 marca 1997.

Pawłowski Roman, Oklaski dla życia, „Gazeta Wyborcza” z 30 sierpnia 1999.

Peccei Aurelio, Przyszłość jest w naszych rękach, Warszawa 1987.

Peczina Tomasz, Nieznośna wolność słowa, „Gazeta Wyborcza” z 26 lutego 1999.

Piątek Tomasz, Wyzwolenie w sieci, „Polityka” z 25 stycznia 1997.

Pindłowa Wanda, Informacja w nauce o informacji: metody i problemy, Gdańsk 1996.

Platek Piotr, Zichlarz Michał, Basket za jedzenie, „Gazeta Wyborcza” z 16 września 1998.

Po chińsku, czyli z cenzura, „Gazeta Wyborcza” z 14 stycznia 1997.

Poczta antypaństwowa, „Gazeta Wyborcza” z 21 stycznia 1999.

Polska wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego: aksjologiczne i społeczne dylematy integracji z Unia Europejska, Katowice 1987.

Popper Karl Raimund, Społeczeństwo otwarte i jego wrogowie, Warszawa 1993.

Powrót sekty, „Gazeta Wyborcza” z 22 lipca 1999.

Pukając do bogatych, „Gazeta Wyborcza” z 13 lipca 1999.

Ratajczyk Jan, Budzą się w raju i idą zabijać, „Gazeta Wyborcza” z 1 sierpnia 1997.

Reich Robert, New Deals: The Crystler Revival and the American System, Viking 1986.

Reich Robert, Praca narodów: przygotowanie do kapitalizmu XXI wieku, Toruń 1996.

Reich Robert, Tales of a New America: The Anxious Liberal's Guide to the Future, Vintage 1986.

Reich Robert, The Next American Frontier, Penguin 1983.

Ritzer George, Frontiers of social theory: the new syntheses, New York 1990.

Ritzer George, Mcdonaldyzacja społeczeństwa, Kraków 1990.

Russell Bertrand, Przyszłość ludzkości, Kraków 1997.

Sadurski Wojciech, Internet – wolność słowa czy demoralizacja dzieci, „Rzeczpospolita” z 7 lipca 1997.

Sagan Carl, Błękitna kropka, Warszawa 1996.

Shell Jonathan, Elektroniczna demokracja, „Gazeta Wyborcza” z 21 września 1998.

Sieci pod specjalnym nadzorem. Rząd boi się Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 12 marca 1996.

Siec niejedno ma imię, „Gazeta Wyborcza” z 6 maja 1997.

Sitek Wojciech red., Czy można przewidzieć? Socjologiczno-metodologiczne doświadczenia polskich badań przedwyborczych, Warszawa 1999.

Słowakiewicz Monika, Miedzy morzem a pustynia, „Gazeta

Wyborcza" z 7 sierpnia 1997.

Sownik wyrazów obcych, Warszawa 1980.

Smith Carl, Chińskie przedsiębiorstwa uzyskują od władz ograniczony dostęp do Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 10 lipca 1995.

Sokolewicz W., „Prezydent a opinia publiczna”, Toruń 1987.

Sokołowski Maciej, Internet w Polsce, Toruń 1998.

Stanuch Stanisław M., Allah i Budda, „Gazeta Wyborcza” z 16 marca 1999.

Stanuch Stanisław M., Polskie partie i politycy w Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 31 grudnia 1996.

Stanuch Stanisław M., Wójt na serwerze, „Gazeta Wyborcza” z 25 czerwca 1996.

Staszewski Wojciech, Globalny mit wioski, „Gazeta Wyborcza” z 7 lipca 1997.

Stradowski Jan, Trzeba sieci!, „Gazeta Wyborcza” z 1 czerwca 1999.

Stradowski Jan C., Zielony most, „Gazeta Wyborcza” z 25 czerwca 1996.

Sullivan Trainor Michael, Infostrada, Warszawa 1992.

Szalek Juliusz, Papież doby Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 20 października 1998.

Swiderski Bronisław, Gdańsk i Ateny: o demokracji bezpośredniej w Polsce, Wrocław 1997.

Tanalski Dionizy, Ideologia i funkcje społeczne współczesnych filozofii niemarksistowskich, Warszawa 1981.

Taras Wojciech, Informowanie obywateli przez administracje, Opole 1993.

Thurrow Lester, Head to head: The Coming Economic Battle Among Japan, Europe and America, New York 1992.

Thurrow Lester, Przyszłość kapitalizmu: Jak dzisiejsze siły ekonomiczne kształtują świat jutra, Wrocław 1999.

Thurrow Lester, The Zero-Sum Society: Redistribution and the Possibilities for Economic Change, New York 1980.

Thurrow Lester, The Zero-Sum Solution: Bulding a World-Class American Economy, New York 1985.

Toffler Alvin, Szok przyszłości, Warszawa 1974.

Toffler Alvin, Toffler Heidi, Budowa nowej cywilizacji, Warszawa 1998.

Toffler Alvin, Trzecia fala, Warszawa 1986.

Toffler Alvin, Trzecia fala: brakujące rozdziały, Warszawa 1997.

Toffler Alvin, Wojna i antywojna: jak przetrwać na progu XXI wieku, Warszawa 1983.

Tolczyk Dariusz, Od Lubianki do Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 12 sierpnia 1997.

Trentowski Bronisław, Stosunek filozofii do cybernetyki oraz wybór pism filozoficznych, Kraków 1974.

Tybet niepodległy, „Gazeta Wyborcza” z 10 listopada 1997.

Ulicka Grażyna, Demokracje zachodnie: zasady, wartości, wizje., Warszawa 1997.

Unia, media i NATO, „Gazeta Wyborcza” z 26 maja 1999.

Uzelac Ana, Aż obrodzi śliwa, „Gazeta Wyborcza” z 11 grudnia 1996.

Venislav Dzidic, Los 1300 kaprali, „Gazeta Wyborcza” z 27 marca 1999.

W Hongkongu staną telefony z dostępem do Internetu, „Gazeta Wyborcza” z 27 maja 1997.

Warszawski Dawid, Raport z wyzwającego się miasta, „Gazeta Wyborcza” z 6 sierpnia 1998.

Węglarczyk Bartosz, CIA nie chce próbować, „Gazeta Wyborcza” z 25 maja 1999.

Węglarczyk Bartosz, Most w XXI wiek, „Gazeta Wyborcza” z 31 sierpnia 1996.

Wierzejski Aleksander, Zimna wojna w Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 2 października 1998.

Więcej cenzury, „Gazeta Wyborcza” z 7 stycznia 1997.

Wirtualna Italia, „Gazeta Wyborcza” z 29 kwietnia 1997.

Wizje człowieka i społeczeństwa w teoriach i badaniach naukowych, Warszawa, 1984.

Wright Robert, Cyberdemokracja – rządy plebiscytu, „Gazeta Wyborcza” z 18 lutego 1995.

Wrogowie demokracji zniszczyli serwer, „Gazeta Wyborcza” z 27 listopada 1996.

WWW.gmina.pl, „Gazeta Wyborcza” z 16 czerwca 1997.

Wykurz Marek, Wielkie religie świata a cywilizacja techniczna, Warszawa 1997.

Wyniki wyborów, <http://www.winter.pl/wyniki.html>.

Z Watykanu po chińsku, „Gazeta Wyborcza” z 16 czerwca 1998.

Z zagadnień filozofii i kultury współczesnej, Wrocław, 1978.

Za Wielkim Murem, „Gazeta Wyborcza” z 22 lipca 1997.

Zacher Lech W. red., Społeczeństwo informacyjne: aspekty techniczne, społeczne i polityczne, Warszawa 1992.

Zacher Lech W., Wizje przyszłości świata, Warszawa 1996.

Zieliński Eugeniusz, Referendum w świecie współczesnym, Lwow 1907.

Zieliński Jarosław, Czym jest Internet, <http://www.winter.pl/czym.html>.

Zieliński Jarosław, Marshall McLuhan i Internet, <http://www.winter.pl/mcluhan.html>.

Zieliński Jarosław, Polityka i Internet za oceanem, „Gazeta Wyborcza” z 12 listopada 1997.

Zieliński Jarosław, Wybory w Internecie, „Gazeta Wyborcza” z 26 sierpnia 1997.

Ziółkowski Marek, Wiedza, jednostka, społeczeństwo: zarys koncepcji socjologii wiedzy, Kraków 1999.

Żakowski Jacek, Fala za falą, „Gazeta Wyborcza” z 24 grudnia 1998.

Żakowski Jacek, Jak przeżyć III wojnę światową i pozostać sobą, „Gazeta Wyborcza” z 27 czerwca 1998.

Żakowski Jacek, Kolumbowie z czerwonej planety, „Gazeta Wyborcza” z 25 lipca 1997.

Żakowski Jacek, Nowa rewolucja, nowe średniowiecze, „Gazeta Wyborcza” z 27 września 1997.

Żakowski Jacek, W mackach McŚwiata, „Gazeta Wyborcza” z 14 marca 1998.

Zuk Anna, Filozofie i zwykli ludzie (o konfrontacji myślenia teoretycznego z myśleniem konkretnym), Lublin 1992.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę

[pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.